

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

МИХАИЛО СТЕВАНОВИЋ
(1903 - 1991)

Каталог изложбе

НОВИ САД, 2003

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

КАТАЛОЗИ ИЗЛОЖБИ

87

АУТОРИ КАТАЛОГА И ИЗЛОЖБЕ

Ксенија Шуловић и Милена Марковић

Библиотека Матице српске (БМС) приредила је изложбу поводом 100 година од рођења лингвисте Михаила Стевановића. Изложба је постављена у витринама испред свечане сале Матице српске, а коришћена је грађа из збирки БМС. Испод сваке каталошке јединице уписане су сигнатуре.

Изложба траје до 31. августа 2003. године.

Академик, професор др Михаило Стевановић је рођен 1903. године у Пиперима крај Подгорице. У родном месту је завршио основну школу. Гимназију је учио у Подгорици, Никшићу и Пећи, где је 1923. године положио испит зрелости. На Филозофском факултету Универзитета у Београду студирао је српскохрватски језик са старословенским језиком и југословенском књижевношћу од 1923. до 1927. године. После дипломирања, 1927. године, Филозофски факултет му је доделио стипендију Пољске владе за усавршавање на Јагјелоњском универзитету у Кракову...

Милош Јевтић, 1996

Цео свој век Михаило Стевановић је посветио школи и Универзитету. И уградио се у њих, и својим књигама и студијама, и свим оним другим што прати професорско позвање. На Универзитету, најпре, у оном његовом делу, блиставом, тадањем Филозофском факултету у Скопљу, који се ни по чему не би могао назвати провинцијским, да би потом, после слома прве Југославије, прешао на Београдски универзитет, на коме је предавао све до одласка у пензију. Његов рад је био размештен, у зрелим му годинама, између Универзитета и Института за српскохрватски језик, коме је био директор све до 1974. године. Ученик и следбеник Александра Белића и пратилац његове лингвистичке доктрине, Михаило Стевановић је испратио безмало четрдесет генерација студената који су студирали српскохрватски језик и општу лингвистику, а својим књигама и

чланцима, којих је преко пет стотина, дао им је једно од оруђа да га могу проучавати. Док је био активан универзитетски професор, није било седнице факултетског већа, најпре на Филозофском, а потом Филолошком факултету, на којој Михаило Стевановић није делатно учествовао, саветом, предлогом, ставом. А у овим потоњим увек је било неке благе строгости, која је имала разумевања за друго и друкчије мишљење, липена каква је била ауторитарне искључивости. Никаква невоља није могла одвојити професора Стевановића од драге му Катедре и радног стола, од *Речника српскохрватског књижевног и народног језика* Српске академије наука и уметности, од Његошевог језика, коме је посветио последње године свога живота, подарујући нам и *Речник Петра II Петровића Његоша* и студије о његовом језику.

Никша Стигчевић, 1996

Своје гледање на српскохрватски језик изложио је (у другом периоду, од 1929. до 1990. године) — у многобројним радовима, а понајтемељније у свом животном, двотомном и свеобухватном, граматичком дјелу *Савремени српскохрватски језик*, које је доживјело више издања и још одавно постало један од основних и свеобухватних универзитетских удбеника, али и цјеловита студија за аналитичко проучавање српскохрватског језика, његовог граматичког система и књижевнојезичке норме.

Језик је проф. Стевановић посматрао као живи организам, који се развија и богати, и при томе није робовао никаквим шаблонима. Насљедник је и настављач оног вуковског лингвистичког схватања које полази од чињенице да граматичари не граде језик, не стварају га, али га кодификују — на основу његовог природног развоја у народу и у литератури коју стварају најбољи представници језичког израза. Такав је био и као уредник лингвистичких публикација и речника, почев од Академијиног, преко Матичиног *Речника српскохрватског књижевног језика* до *Речника Његошева језика*.

Ако је могуће говорити о Стевановићевој особитој љубави у науци о језику — то ће бити синтакса српскохрватског односно српског језика, у којој је постигао највише домете и

коју је обогатио и у оквирима науке о словенским језицима, а
иза тога — вишестрано посматран језик нашег великог пјесника
Петра II Петровића Његоша, чији је био врсни познавалац.

Драго Ђупић, 2000

Разнолика је језичка проблематика која је привлачила
пажњу проф. Стевановића: од дијалектолошке и акцентолошке
преко општелингвистичке до синтаксичке. Управо би се могло
рећи, ако се пажљивије прати научна активност његова, да се
научни рад проф. Стевановића може поделити у три међусобно
повезана периода: први период, 1929-1950, прожет је
дијалектолошком проблематиком; други период носи печат
општелингвистичке проблематике на материјалу
српскохрватског језика, а тај се период протеже од 1950. до
1960. па и даље; трећи период, који још увек траје, има изразито
синтаксичко обележје. Наравно, ни у једној периодизацији, па
ни у овој не могу се дати тачне границе. За једног научника
какав је М. Стевановић, тако одређени периоди, периоди у
којима би се проучавала само уска проблематика по једне од
области које су овде истакнуте, никако не долазе у обзир. Ту је
реч само у раздобљима стваралачког рада М. Стевановића у
којима је његово научничко интересовање било усредсређено
претежно на проблеме по једне те области, а, сасвим разумљиво,
уз ту проблематику ишле су и оне друге. У свим тим периодима,
и у свим својим научним прилозима, проф. Стевановић је
тражио решења дотада нерасветљеним питањима из области
језика. А сваки његов рад је заснован не само на веродостојном
материјалу него је и проткан тананим анализама; и сваки његов
рад је продубљивао токове научних подухвата и ширио међе
наших научних сазнања.

Асим Пецо - Живојин Станојчић, 1973

*Многи се изјашњавају против термина књижевни језик,
јер кажу ови, књижевни језик је само језик књижевника.
Књижевни језик, међутим, не значи што и књижевнички. Он
значи и то, истина, јер обухвата и књижевност. И у
књижевности нашој ће се наћи најбољи књижевни језик. Али*

кад кажемо – књижевни језик, ми мислимо на језик оних што се књижевно изражавају, језик просвећених људи који треба да служи за узор... Ето, то је књижевни језик, и свакако је то најбољи термин за језик о коме је реч.

Има оних који примећују да за овај језик немамо приручника, као што их имају остали културни народи, да немамо ни речника, ни правописа, нити граматике. Једни од њих говоре – чуо сам таквих примедба, јесте постоји опсежна Стевановићева књига, али је њен недостатак што је рађена на основу језика књижевника, а језик књижевника је нешто друго, а не што и стандардни језик.

Ја пак кажем, то није само језик књижевника. Ваља отворити ту моју књигу, па се неће бити тешко уверити да тамо има и језика науке; тамо је Белић, тамо је Павле Поповић, тамо је Богдан Поповић, тамо је Јован Скерлић, тамо је Јован Жујовић, тамо је Михаило Петровић и више других који су били научници, најпознатији које је овај народ имао. И њихов језик је, свакако, књижевни језик. Онда, у тој књизи има доста из новинарског језика. Ја додуше нисам могао сваки пример који сам узео из Политике, Борбе, Вјесника или четвртог којег дневног листа означавати одакле је, с које стране и са којег ступца је узет. Ја сам све то обележавао посебном ознаком, ознаком "новинарство". У књизи има и примера из пословног језика, односно из пословних разговора, са ознаком да је то баш из тога језика. То је, ипак, мање одређена потврда, јер можда неко може рећи да је пример измишљен. Ја, међутим, не мислим да о тим примерима тако треба судити, јер сви они одговарају ономе што смо нашли у књижевности и што је у широкој народној употреби.

Михаило Стевановић, 1982

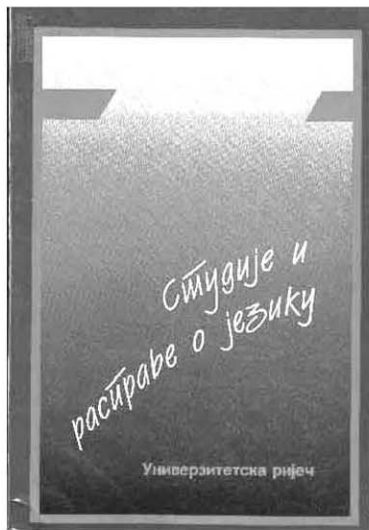
ДЕЛА

1. Граматика српскога језика / Радомир Алексић и Михаило Стевановић. - Београд : Просвета, 1946. - 230 стр.
Ш 7025
2. Gramatika srpskoga ili hrvatskoga jezika / Radomir Aleksić i Mihailo Stevanović. - Sarajevo : Svjetlost, 1947. - 228 str.
Ш 109
3. Ђаковачки говор / М. [Михаило] Стевановић. У: Српски дијалектолошки зборник. - књ. 11 (1950), стр. 1-152.
Р II 963

4. Граматика српскохрватског језика / М. [Михаило] Стевановић. - Београд : Знање, 1951. - 463 стр.
Ш 4674
5. Вукова интерпункција / Михаило Стевановић. - Београд : [б. и.], 1952. - Стр. 17-44
П. о.: Зборник Филозофског факултета; књ. 2.
П 415297
6. Рјечник / [рјечник саставили Михаило Стевановић и Радосав Бошковић]. - Београд : Просвета, 1954. - 262 стр.
П 6305/6

7. Граматика српскохрватскога језика / Радомир Алексић и
Михаило Стевановић. - 4. изд. - Београд : Нолит, 1955. - 253
стр.
П 12702
8. Начин одређивања значења глаголских времена / М.
[Михаило] Стевановић. - Београд : Српска академија наука,
1958. - Стр. 19-48
П. о.: Јужнословенски филолог; XXII.
Ш 419070
9. Глаголски род и питања у вези с њим / Михаило Стевановић. -
Београд : [б. и.], 1961. - Стр. 45-63
П. о.: Глас Српске академије наука и уметности; 251. Одељење
литературе и језика; књ. 6.
Ш 16476
10. Језик у Вукову делу и савремени српскохрватски књижевни
језик / М. [Михаило] Стевановић. - Београд : [б. и.], 1964. -
Стр. 73-150
П. о.: Јужнословенски филолог; књ. 36/1-2 (за год. 1963-1964)
Ш 425964

11. Однос граматичара према норми књижевног језика / [Михаило
Стевановић]. У: Споменица у част новоизабраних чланова
Српске академије наука и уметности. - Београд : Српска
академија наука и уметности, 1964. - (1964), стр. 195-209.
Ш 20600

12. Речник уз Целокупна дела Петра Петровића Његоша /
[саставили Михаило Стевановић и Радосав Бошковић. -
[Јубиларно изд. припремљено поводом стопедесетогодишњице
Његошевог рођења]. - Београд : Просвета ; Цетиње : Обод ;
Сарајево : Свјетлост, 1967. - 317 стр.
II 33949
13. Функције и значења глаголских времена / Михаило
Стевановић. - Београд : Научно дело, 1967. - 174 стр.
III 26980
14. Karakter značenja veznika kao spoljnih znaka unutarnje veze među
rečenicama / Mihailo Stevanović. - Titograd : Uprava Saveza
slavističkih društava Jugoslavije, 1969. - 29 str.
P. o.: VI kongres Saveza slavističkih društava Jugoslavije, Budva
1969.
IV 6673
15. Ко ставља у процеп речник српскохрватског књижевног језика
МС и МХ / М. [Михаило] Стевановић. У: Летопис Матице
српске. - 145, 403, 1 (јануар 1969), стр. 74-104.
II 951, ПМС II 1
16. О поновним критикама речника МС и МХ (У "Критици") и
поводом њих / М. [Михаило] Стевановић. У: Летопис Матице
српске. - 145, 404, 2-3 (август-септембар 1969), стр. 314-329.
II 951, ПМС II 1
17. Стварање јединства књижевног језика Срба и Хрвата и
данашње стање тог јединства / М. [Михаило] Стевановић. -
Београд : [б. и.], 1970. - 79 стр.
П. о.: Наш језик; књ. 18, св. 1-2.
Мил II 465
18. Поводом претходног чланка / М. Стевановић. У: Летопис
Матице српске. - 146, 405, 1 (јануар 1970), стр. 80-85.
II 951, ПМС II 1
19. Даринка Гортан-Премк. Акузативне синтагме без предлога у
српскохрватском језику. Библиотека Јужнословенског
филолога 2. н.с. Београд 1971. стр. 180. / М. [Михаило]
Стевановић. У: Јужнословенски филолог. - књ. 29, св. 3-4
(1973), стр. 553-559.
II 964

20. Његошев Горски вијенац : П. П. Његош, Горски вијенац у припреми и с коментаром проф. Н. Банашевића. Београд 1973, XXIII + 400. / Михаило Стевановић. У: Летопис Матице српске. - 151, 415, 3 (март 1975), стр. 321-332.
П П 951, ПМС П 1
21. О једном необичном поговору / Михаило Стевановић. У: Летопис Матице српске. - 155, 423, 4 (апр. 1979), стр. 713-722.
П П 951, ПМС П 1
22. Савремени српскохрватски језик. 1, Увод ; Фонетика ; Морфологија / М. [Михаило] Стевановић. - 4. изд. - Београд : Научна књига, 1981. - X, 653 стр.
Ш 69964
23. Речник језика Петра II Петровића Његоша. Књ. 1, А-О / израдили Михаило Стевановић и сарадници Милица Вујановић, Милан Одавић и Милосав Тешић. - Београд : Српска академија наука и уметности : "Вук Караџић" : Народна књига : Просвета ; Титоград : Црногорска академија наука и умјетности ; Цетиње : Обод, 1983. - XIX, 608 стр.
Ш 77505
24. Речник језика Петра II Петровића Његоша. Књ. 2, П-Ш / израдили Михаило Стевановић и сарадници Милица Вујановић, Милан Одавић и Милосав Тешић. - Београд : Српска академија наука и уметности : "Вук Караџић" : Народна књига : Просвета ; Титоград : Црногорска академија наука и умјетности ; Цетиње : Обод, 1983. - 660 стр.
Ш 77505
25. Вук у своје и нашем времену / Михаило Стевановић. - Нови Сад : Матица српска, 1987. - 475 стр.
П 402548
26. Од Вука до Белића и даље / Михаило Стевановић. - Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 1988. - 345 стр.
Ш 92179
27. Студије и расправе о језику / Михаило Стевановић. - Никшић : Универзитетска ријеч, 1988. - 399 стр.
Ш 93210

28. Вук је, и без синтаксе, био велики синтаксичар / Михаило Стевановић. У: Реферати и саопштења. [Књ.] 1, Вук Караџић и његово дело у своје времену и данас / 17. научни састанак слависта у Вукове дане, Београд, Нови Сад, Тршић, 14-20. IX 1987. - Београд : Међународни славистички центар на Филолошком факултету, 1988. - (1988), стр. 1-21.
III 94029
29. О језику Горског вијенца / Михаило Стевановић. - Београд : Српска академија наука и уметности : Научна књига, 1990. - 254 стр.
III 98924
30. Реч-две о "језику бабе Смиљане" и о Вуковој оцени Доситејева језика / М. Стевановић. - Нови Сад : [Матица српска], 1990. - Стр. 453-460
П.о.: Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, 38, 1990.
III 406564
31. О акценту говора књижевног језика / Михаило Стевановић. У: Српски дијалектолошки зборник. - књ. 37, бр. 4 (1990), стр. 293-312.
Р II 963
32. Почасни члан Матице српске / [Михаило Стевановић]. У: Милош Хаџић / [уредник Весна Крчмар]. - Нови Сад : Српско народно позориште, 1999. - (1999), стр. 149-150.
II 438167
33. Д-р Миљивој Павловић, Избор дубровачког песништва - љубавна лирика - "Школски писци" / [М. [Михаило] Стевановић]. - [Б. м. : б. и., 2003]. - Стр. 178-181
П. о.: Записи; год. 3, књ. 5, св. 3, 1929.
II 454592
34. Д-р Миљивој Павловић, Читанка са граматицом српскохрватског језика за I, II, III и IV разред средњих школа / [М. [Михаило] Стевановић]. - [Б. м. : б. и., 2003]. - Стр. 674-684
П. о.: Гласник Југословенског професорског друштва; књ. 13, св. 7, 1933.
II 454655

35. Двојство облика посесивних придева и заменица на -ов и -ин / [М. [Михаило] Стевановић]. - [Б. м. : б. и., 2003]. - Стр. 24-38
П. о.: Наш језик. Нова сер.; књ. 1, св. 1-2, 1949.
П 396
36. Значење неких стихова из Његошеве Луче микрикозма / [М. [Михаило] Стевановић]. - [Б. м. : б. и., 2003]. - Стр. 162-167
П. о.: Наш језик. Нова сер.; књ. 2, св. 5-6, 1951.
П 454721
37. Источноцрногорски дијалекат / [Михаило С. Стевановић]. - [Б. м. : б. и., 2003]. - 128 стр., [1] лист с геогр. картом
П. о.: Јужнословенски филолог; књ. 13, 1934.
П 454654
38. Једно спорно питање у нашем правопису / [М. [Михаило] Стевановић]. - [Б. м. : б. и., 2003]. - Стр. 266-271
П. о.: Јужни преглед; год. 4, бр. 6-7, 1929.
П 454593
39. О неким питањима савременог књижевног језика / [М. [Михаило] Стевановић]. - [Б. м. : б. и., 2003]. - Стр. 76-93
П. о.: Наш језик. Нова сер.; књ. 2, св. 3-4, 1950.
П 454719
40. Поводом оцене уџбеника г. Др. М. Павловића / [М. [Михаило] Стевановић]. - [Б. м. : б. и., 2003]. - Стр. 868-869
П. о.: Гласник Југословенског професорског друштва; књ. 13, св. 9, 1933.
П 454656
41. Попридевљивање глаголског прилога на -ћи / [М. [Михаило] Стевановић]. - [Б. м. : б. и., 2003]. - Стр. 55-85
П. о.: Јужнословенски филолог; год. 18, књ. 1-4, 1950.
П 454720
42. Принципи класификације глагола / [М. [Михаило] Стевановић]. - [Б. м. : б. и., 2003]. - Стр. 332-339
П. о.: Гласник Југословенског професорског друштва; књ. 10, св. 5, 1930.
П 454657
43. Систем акцентуације у пиперском говору / од Михаила С. Стевановића. - [Б. м. : б. и., 2003]. - 118 стр.
П. о.: Српски дијалектолошки зборник; књ. 10, 1940.
П 454724

44. Српскохрватски књижевни језик / [Мих. [Михаило] Стевановић]. - [Б. м. : б. и., 2003]. - Стр. 37-43
П. о.: Наш језик; год. 1, св. 2, 1932.
П 454723
45. Употреба заменице свој / [М. [Михаило] Стевановић]. - [Б. м. : б. и., 2003]. - Стр. 9-25
П. о.: Наш језик. Нова сер.; књ. 2, св. 1-2, 1950.
П 454722

ПРИРЕЂИВАЧКИ РАД

46. Руска читанка / [саставили] Александар Алексопуло и Михаило Стевановић. - Београд : Просвета, 1947. - 155 стр.
П 55

47. Из Вукове борбе за књижевни језик и правопис / [уредили М. [Михаило] Стевановић и Р. [Радомир] Алексић]. - Београд : Просвета, 1948. - 166 стр.
П 9601
48. Шћепан Мали / Петар Петровић Његош. - Београд : Просвета, 1952. - 228 стр., [1] лист с ауторовом сликом, [2] листа с таблама
П 6305/4
49. Пјесме ; Луча микрокозма ; Проза ; Пријеводи / Петар Петровић Његош. - Београд : Просвета, 1953. - 640 стр., [3] листа с таблама, [2] пресавијена листа с таблама
П 6305/2

50. Речник српскохрватског књижевног и народног језика / [приредила] Српска академија наука. - Београд : Институт за српскохрватски језик, 1959.
Пр 1532
51. Правопис српскохрватског језика / [приредили Михаило Стевановић, Људевит Јонке]. - Нови Сад : Матица српска ; Загреб : Матица хрватска, 1960. - 256 стр.
П 19265
52. Речник српскохрватскога књижевног језика.- Нови Сад : Матица српска; Загреб : Матица хрватска, 1967. – 6 књ.
Ш 426163
53. Opšta enciklopedija Larousse. T. 1 / [uređivački odbor Katarina Ambrozić ... [et al.]. - Beograd : "Vuk Karadžić" ; Ljubljana : Mladinska knjiga ; Zagreb : Mladost, 1971. - XV, 939 str.
IV 8226
54. Nauka o jeziku / [glavni redaktor Mihailo Stevanović]. U: Opšta enciklopedija Larousse. T. 1 / [uređivački odbor Katarina Ambrozić ... [et al.]. - Beograd : "Vuk Karadžić" ; Ljubljana : Mladinska knjiga ; Zagreb : Mladost, 1971. - (1971), str. 413-472.
IV 8226
55. Правопис српскохрватскога књижевног језика / израдила Правописна комисија. - [Фототипско изд.]. - Нови Сад : Матица српска, 1976. - 829 стр., [4] стр. с таблама (факс.)
Фототипско изд.: Нови Сад : Матица српска ; Загреб : Матица хрватска, 1960.
Ш 426169
56. Свободијада ; Глас коменштака / Петар II Петровић Његош. - [8. изд.]. - Београд : Просвета ; Цетиње : Обод, 1980. - 367 стр.
Фототипско изд.: Београд : Просвета, 1974.
П 78981
57. Целокупна дела Петра II Петровића Његоша. Књ. 1, Пјесме / [текст приредио, белешке и објашњења написао Радован Лалић]. - 8. изд. - Београд : Просвета ; Цетиње : Обод, 1980. - 410 стр.
П 78981
58. Шћепан Мали ; Проза ; Преводи / Петар II Петровић Његош. - [13. изд.]. - Београд : Просвета ; Цетиње : Обод, 1984. - 386 стр., [1] лист с таблом, [1] пресавијен лист с таблом
Фототипско изд.: Београд : Просвета, 1974.
Ш 93398/4

ЛИТЕРАТУРА

59. Библиографија радова професора Михаила Стевановића / [саставила Д. [Драгана] Мршевић]. - Београд : [б. и.], 1973. - Стр. 9-30.
П. о.: Јужнословенски филолог; књ. 30/1-2, 1973.
Ш 429403
60. Уз јубилеј професора Михаила Стевановића / [А. [Асим] Пецо, Ж. [Живојин] Станојчић]. У: Јужнословенски филолог. - књ. 30, св. 1-2 (1973), стр. 1-7.
П П 964
61. Из набљодених над синонимическим конструкцијама в славјанских јазыках / П.А. Дмитриев. У: Јужнословенски филолог. - Стр. 93-98.
П П 964
62. Михаило Стевановић. - Београд : [б. и.], 1987. - Стр. 331-332.
П. о.: Годишњак Српске академије наука и уметности за 1986. годину, књ. 43.
Ш 431609
63. Михаило Стевановић / [разговоре водио] Милош Јевтић. У: Са домаћим славистима. Књ. 1 / [разговоре водио] Милош Јевтић. - Београд : Завод за уџбенике и наставна средства : Вукова задужбина : Орфелин, 1996. - Стр. 50-77.
Ш 413510
64. О Михаилу Стевановићу / Никша Стипчевић. У: Усмено / Никша Стипчевић. - Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 1996. - Стр. 129-134.
П 427301
65. Живот у знаку науке / Драго Ђупић. - Београд ; Подгорица : Унирекс ; Београд : Атеа, 2000. - 171 стр.
П 441878

ФОТОГРАФИЈЕ

66. Михаило Стевановић
67. Михаило Стевановић са групом сарадника
68. Михаило Стевановић са групом студената српског језика испред Филолошког факултета у Београду, мај 1962

МИХАИЛО СТЕВАНОВИЋ
1903 - 1991

Издавач

Библиотека Матице српске
Нови Сад
Матице српске 1

Уредник

Миро Вуксановић

Аутори Каталога

Ксенија Шуловић и Милена Марковић

Припрема

Ксенија Шуловић
Оливера Михајловић

Умножавање

Станислава Дрековић

Повез

Милорад Родић

Тираж

50 примерака